

Womhaj Bóh!

Czytło 2.
8. jan.

Łétnik 3.
1893.

Szerbiske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ło kóždy sobotu w Smolerjez knihiczišczerńi w Budyšcinje a łu tam dostać sa šchtwórtlétnu pšchedplatu 40 np.

1. njedzela po 3 kralach.

Lut. 2, 49: „Njewěštaj wój, so ja być mam w tym, šchtož mojeho Wótza je?”

Š tutym praschenjom roszajni ło nam zylé dziwne Desufkowe žiwjenje. Pšchetož njebě wón tež w tym, šchtož jeho Wótza je, jako šwjaty templ wopuszcziwšchi se šwojimaj starschimaj dele czechńesche do czičeho Nazaretha a bě jimaj poddany? — Wón tón dospólnje šwjaty — hrěšnyhmaj cžłowjekomaj! Njehašche dha wón tehdy wšchitkim džeczom to wulke šłowo pšched woczi stajicž: Wn džeczi, budźe poškuschne waschim starschim w tym šnješu? a to druhe: Poškuschnosć (tež džeczaza poškuschnosć pšcheczimo starschim) je lěpscha dyžli wopor? Njehašche dha wón se šwojim žiwjenjom džeczom kašnju pokasacž: Cžescž nana a maczer — tu přenju kašnju, kotraž šlubjenje ma? — Haj wón bě w tym, šchtož jeho Wótza je, hdyž wón w czišcinje pšchiběrajo na lětach šwojimaj starschimaj pšchi najnižšich dželach, maczeri pšchi woducžerpanju, nanej pšchi cžěšlístwje pomhašche, byrnjež tež šwjate pišmo wo nim nicžo prajicž nima wot jeho dwanateho hać do třiznteho lěta, dokelž nicžo wo nim prajicž njebě, hać so bě w potajnym žiwju š modlitwu, wopomnjenjom Božeho šłowa, poškuschnosću pšcheczimo starschimaj a šnadnym dželom. Abo njebě wón tež w tym, šchtož jeho Wótza je, hdyž, so by wšchitku prawdosć dopjelnił, do Jordana ło ponuri, so by ło kaž hrěšnik wot Jana kšchćicž dał? Šdyž š tym wupraji, so chze, byrnjež bješ hrěcha, tola pšched Bohom a cžłowjekami se šobu kaž se šmjercžu hódnyhm hrěšnikom cžimicž dacž? Šdyž hinať hać šadam

w paradisu ło wot cžerta w pušćinje špytowacž dašche, so by doprědka łharja a mordarja pšchewinył? Šdyž wuczomnikow wokolo šebje šhromadžesche, š nimi po kraju cžahašche, předomawšche a škutki wumóžerškeje šmilnosće dokonjesche? Njeczinyšche to wšchitko w mjenje, w mozy, ł cžesczi šwojeho Wótza? Abo hdyž š krjudom pšchemjenjerjom pjenješ š templa wuhna a jich pjenješ roššypa a blida pomróczi? Wón bě w tym, šchtož jeho Wótza je, hdyž na Jerusaleme plakašche, hdyž ł dopjelnjenju profetiškeho wěšćenja na mlodym wóšle nuts cžehnje do měšta, hdyž po šrudženyh hrěšnikach ło horjebjerje, hdyž štwjerdzonym hechlerjam wóšomkrócžne běda do wutrobow šahrma, hdyž wuczomnikam nobi myjesche a šwjate wotkasanje wustaji, hdyž w Gethsemanje ło se šmjercžu bēdžesche a ło modlesche: Niz kaž ja, ale kaž ty chzesč. A jako ło sa zylé hrěšne cžłowjestwo do šuda staji a poklecze šwjateho Boha, cžwilu wēcžneje šmjercže na ło wša, njeczinyšche to prawje tež dla Wótza, kiž njeha hrěšnikowu šmjercž, ale so by ło hrěšnik wobrocził a žiwju byl? Wón bě w tym, šchtož jeho Wótza je, jako po horjestacžu ło šjewi a mēr se šwojeho rowa šobu pšchinyšče a šwjatu kšchćenizju wustaji. A šchto je napišmo jeho ł njejušpicža? Njeje to praschenje: Nimam być w tym, šchtož mojeho Wótza je? A jako šwjatki pšchindže w Duchu a hdyž nětk hišcže pšchindže ł tym, kiž łu, byrnjež jeno dwaj abo třjo, w jeho mjenje šhromadženi — njeje to dopjelnjenje teho šłowa: Nimam być w tym, šchtož mojeho Wótza je?

Něšcto f Oberlinoweho žiwjenja a skutkowanja w Ramjentnym dole.

(Se wšchellich žórtow wuczerpał Jan Bartko.)

Oberlin njebě teje myšle, kotrejež šu Bohužel hišće pschezo tam a jow mjes myšokimi a niskimi někotři, so mjenujzj lud žaneje šdželanoscje njepotrjeba, a so je czim njepoprjenišchi a czim njepokojnišchi, czim wjazj je nawuťny; ně, wón bě wjele bóle pschewědczenj, so lud Božim kasnjam a krajnym sakonjam czim swólniwišcho posłucha, czim šdželanišchi a czim rošwuczenišchi woprwardže je.

Teho dla nałoži Oberlin wšchu móžnu prózu na to, so by woprarnu a powšchitkownu šdželanoscž do šwojeje wošady pschijněšl. W nastupanju wotročzenych pať bě to jara czežka wěž. Stare woły wufnu czežjy czahnyč. Tak czełnje a duchownje šanjerodzenych ludzi, kaž jeho wošadni wšchitzy běchu, šo šamo rtne powuczaze šlowo maťo jima. A šdželanoscž, tiž šo f knihow a wšchellich czašopišow nawuťnje, bě jim žyle šamťujena, dokeľ ani šlowcžka cžitacž njemóžachu. Dokeľ Oberlin bóršj špóšna, šo tajki lud šedom to wěri, šchtož f woczomaj widži, dha pyťasche wón jich, kaž šmy widželi, wošebje jenož psches šwój dobrj pschitkud a psches prawe do woczow padaze dopokasja f šepšchemu woczahnyč a pschuwucžicž. Pschi wšchém tajkim jeho prózowanju pať šo wšchědnje wopokasja, šo šo to, šchtož je w nastupanju šdželanoscže w mladoscži šakomdžene, posdžišcho ženje narunacž njehodži. Ženož dobre šchule, to bě Oberlinowe wutrobne pschewědczenje, w kotrychž šo džecži wot šažneje mladoscže we wšchěch nufnych nawuťach rošwucža a f pěknemu šmyšlenju a f nadobnemu lubošnemu šadžerženju pschuwucža, šamóža tón nufny šakozť položicž, na kotrymž šo ludowa powšchitkowna šdželanoscž wutwaricž hodži. Š dobrj šchulam škuscheja pať najprjedy pschihódne šchulške twarjenja. Pschetož hđžež je šchula hubjene twarjenje, tam tež ludžo, dokeľ f wjetšcha jenož na šwonkowne hladaja, f žyła wěšcže maťo do njeje a do jeje škutkowanja džerža. Hđžež pať šebi ludžo šchulu maťo waža, tam tež jeje džěťo maťo podpjeraja, tam jemu wjele škerje napschecžimo džělaja. Hđžež pať tak je, tam tež wěšcže šchula wjele njesamóže, wošebje w tym niž, šchtož woczehnjene f dobrj powczinkam nastupa.

Hđž Oberlin w lěcže 1767 šwoje šistojnstwo nastupi, běšche jenicžke šchulške twarjenje w jeho piecžich wšach, kotrež bě jeho prjedownik, Štuber, se šyrehu drjewa natwaril, jara hubjene a do hromady padaze. Šnydom myšlesche šebi wón teho dla na natwarjenje noweje pschihódneje šchule w Waldbachu. Ale wšchitzy Waldbachczenjo běchu jeho wotmyšlenju jenaf napschecžimo. Měšto teho, šo bychu jemu ša tu dobrotu, kotruž chžyšche jich džecžom wopokasacž, džakowni byčž dyrbjeli, šwarjachu njehornje, šo chže jich pschi wšchej jich šhudobje f nowymi wudawkami wobczěžicž, a džeržachu jemu napschecžimo, šo je jich stara šchula hacž dotal žyle dobra była a šo budže šo hišće dolho trjebacž móž. Žemu njewubu ničžo druhe, šo by jich napschecžimne rěcže šmėrowať, hacž to, šo jim šlubi, šo ničťo ani krosčka f noweje šchuli njebudže dacž trjebacž. „To je derje došcž“, džesche jena mudra hłowa, „šo nam darmo šchulu natwari, ale porjedžecž budžemy ju potom tola šami dyrbjecž“. Duž wobarachju jemu f nowa ju twaricž, doniž jim pišmo na to njeda, šo tež ju, tak dolho hacž budže wón žiwj, njebudža ani porjedžecž trjebacž. Na to šwarjachu cži njerosumni mudracžtojo a šcherjednižy jenož hišće potajnje, dokeľ jim krajny šakon dališcheho šjawneho wustupowanja pschecžimo tej wěžy njedowoli.

Ale šchto něťko? Oberlin šam mějesche jenož maťo šamoženja. Žeho dołhody (něhdže 1000 nórtow na lěťo) běchu tak šnadne, šo by je kóždy druhi f nufnym wudawkam šam ša šo ša njedokahaze džeržať. Pschi wšchém tym běšche jeho šamšne wobhdjenje tak hubjene, šo tu wobhdnu hětu, w kotrež w lěcže šwinjazj paťyť a w šymje wuczer bydlesche a kotraž šchula rěťasche, jenož wo maťo pschetrjehi a šo by šo kóždy trochu šamóžity bur w elšafškich runinach šdalowať, w nim bydlicž. Ale Oberlin njehladasche ženje na to šwoje, ani njedasche šo psches žane šadžewki we wuwjedženju teho, šchtož bě ša Bože kraleštwow, ša šbože a šepšche šwojeje wošady ša nufne špóšnať, mylicž. „Šym-li šlabj, dha je Bóh we šlabjch móžny, a šhudjch napjelnja f šubkami, tež škutkej nascheju rukow, kotryž w jeho mjenje šapocznu, budže šo poradžicž dacž“, džesche wón. A w tutym dowěrjenju, kotrež je najšepšchi šchit šchewěcžijana a njesaprahniwe žórtko škutkowazjch mozow, tupi Oberlin šwojej šhudobnej šarje f napschecža pschihódne měštno a šczini f wulkim pschewidom derje pschewyšlenj nacžif f rjanemu šchulštemu twarjenju.

Na to pišasche wón hnujaze listy na dobrocžime wošobj, wo kotrychž wjedzišche, šo jim jeho škutkowanje w Ramjentnym dole na wutrobje leži, — a to niž podarmo. Štrašburg wošebje, měšto, kotremuž na dobrocžiwoscži a na hotowoscži f podpjeranju dobrjch wotmyšłow a nastajenjow ženje pobrachowaťo njeje, bě ša njeho hłowne žórtko pomozy. Najnaležnišcho štarasche šo tam jeho prjedownik, duchowny Štuber, ša špěchowanje jeho škutka. Žena nadobna knjeni tuteho měšta wotkasa, jako wo Oberlinowjch wotpohladach šlyšesche, f šepšchemu šchule w Ramjentnym dole 1000 šchěšnakow f tym postajenjow, šo tajke wotkasanje ženje naspjet njewošnje; haj wona džěšche hišće dale, wona dowoli, šo móžesche Oberlin wot tuteho legata hnydom 300 toleť f natwarjenju šchule w Waldbachu pschetrjebacž. Nad tajlim podložku poradži šo Štuberei, šo 800 šchěšnakow na měšty czaš požcženyh došta, ša kotrež Oberlin se šwojim žyťym šamoženjom rukowasche a kotrež wón we postajenym czaš wrocžo pťacžicž šlubi. Psches šjawnu šberku pschindžechu w Štrašburgu tež hišće wšchellke šumy hromadu. Ale to wšchitko njedokahasche, Oberlin dyrbjesche f wuwjedženju šwojeho pschewědcžja hišće wjazj pjenes požcžowacž.

Hđž pať běchu na tajke waschnje te najwjetšche šwonkowne šadžewki pschewinjene, widžesche Oberlin w šlinje šwojeje wošady, w Waldbachu šamym, kotremuž dyrbjesche tutón twar tak wjele wužitka pschijněšcž, nowe pschecžiwnoscže hrožo šo šbėhacž. Wobhdlerjo tuteje wšy nabojachju šo mjenujzj f nowa, widžo, kať wjele pjenes bě f twarjenju trjeba, šo budža na posłedku do twarjenje tola šami na šo wšacž dyrbjecž, a špjecžowachju šo teho dla se wšchej možu. Š jich šmėrowanju bu šašo šczėhowazeho wobkručenja trjeba:

„Mój špody podpřisanaj, něhdušchi a něcžišchi šarac w Waldbachu, wobkručamoj, šo šwoj f nufnemu šakonatarjenju a powjetščenju šchulškeho domu w Waldbachu w luboscžiwym džělbranju někotrych dobrocželow došahaze pjenesj namakaj, tiž namaj móžne šczinja, šo móžemoj po naju pomjenowaneje wošadže a wošebje Waldbachej datemu šlubjenju natwarjenje šchule w Waldbachu wuwješcž, šjes teho, šo bychu jeho wobhdlerjo něšchto f temu namdacž abo něťajku robotu pódla cžinicž dyrbjeli.

Š wobšwědczenju teho, šwoj mój tudomny dokument podpřisaj. Štrašburgu 25. džej novembra 1768. Jan Žurij Štuber, něhdušchi duchowny wošady Walderšbach w hrabinstwje Štein, něťko diakon pschi žyťwi šwj. Domascha w Štrašburgu. Jan Bjedrič Oberlin, něcžišchi duchowny wošady Waldbach.“
(Pofracžowanje.)

Ruť žyrobj na pučžowanje do noweho lěťa.

(Pofracžowanje.)

2. Wěšty Št. powjeda: „Wěšche lěcžo; ša něťotre njedžele na njebju mrócakki widžecž njebě; žita běchu do czaša šesrawile. Ša bėch w horzocze pučžowajo wustaf a se žórtka, f kotrehož šo czerštwawoda žórtlesche, pschischedišchi šebi wošchemjazeje wody nacžerpach a šo napiwšchi šo na mjehku tramu do kšódka pod dub lehnjch. Dolho njetrajesche a ja bėch wufnyť — mi šo něšchto džijesche, na cžož šebi husto wrocžo pomjšlu. Ludžo drje praja; šony šu kať mšla, kotraž šo šhubi. To šu drje husto, ale niž pschezo. Mój šon tehdom f najmjenscha niž; wón mějesche wulku wažnosč, pschetož w nim ležesche wulke napominanje ša naš wšchitkich, šo njekwěmy ša šwětom a jeho šubkami honjo praweho wotťyknjeneho kónza f woczow šhubicž. Mi šo džijesche, šo bėch w puščinje Šahara (w Afrizy) — na kamelu šedžo psches puščinu jėchach. Ša šam njebėch, ale wjazj ludži běšche šobu. Woni bėchu wšchitzy pschekupzy, kotřiž mějachu na šwojich kamelach tworj, kotrež chžychu tamnu štronu puščiny rošpšchedacž. Woni wo ničim druhim njepowjedachju, šhibo wo šwojim pschekupštwje a hižo do přěťka woblicžowachju, šelto móhli se šwojich tworow dobytka mēč. Ššłoncžko parjesche, a mi bě štyštno, hđž do dalokje hokjeje, prošdneje puščiny hladach. Na dobo šo šrijedž puščiny tak mjenowana oasa pokasa. Š kať mje šelene tramnišcžjo šwješeli a f kaťkej radošcžu šybolaze žórtleschto pomitach! „Tu wotpoczmy a šo napijmy f czerštwewo žórtka!“ ja mojim towaršcham pschuwolach.

Ale cži f hłowu mijachju a prajachju: „Š temu my šhwile nimamy. Wšchako mamy hišće w naschich kóžanach mēchach wody došcž a czim kšėťišcho šwoje tworj rošpšchedamy, czim wjetšchi šmėjemy dobyt!“ Žich maťo jenož na mnje posłuchasche, cži drusy f šhwatkom dale cžerjachju. Mj, šo czerštwewe wody napiwšchi, šo wošchemižmy a šo na šelene tramnišcžjo pod

wysoke palmy lehnymy. — Duż ło na dobo dohladachmy, kajtu maja tola njebieša dzimnu barbu, kaź bychu i nęcym hrosyke. „To je Samum“ (horzy wěsif), prajachu moji towaršchojo, „bėda temu, kotrehoj potrjehi; pschetoz wón je shubjeny“. My bėchmy psched nim sakhowani a wostachmy tam psches nóz. Krařna bėsche to nóz; i njebia ło hwėsbu blyschczachu. — My duschnje pospachmy, a jako rano pořhljeni wozuczichmy, řebi hiřcze wody naczerpawřki wjeřeli dale czehnjehmy. Na dobo ło řtróřichmy. Psched nami ležachu naški prjedawřki towarřchojo řpaleni — woni tam morwi ležachu je řwojimi kamelemi a kubkami. řtati bėchu hižo czeřa nadypałe. My řrudni dale czehnjehmy a bórř i puřciny wustupichmy. řa wozuczich. Dołho hiřcze kaź wo řnje pod dubom ležo wostach — řón mje ř rořmyřlenju wabjeře. řso hiřcze juntrócž je žórta napich a na to ř czerřwymy mozami dale řtupach, řo bych bórř domoj dōřchoł.“

3. řhutna myřli. řkėtory řebi řnano hiřcze řenje rořmyřliř njeje, řelko njeđzelow je w řwojimi řiwjenju meł:

řa kōžde řydom dnjom je njeđzela; to řeka, řa řydom lėt njeđzele žyře lėto wuczinja. řo je řa 21lėtneho cžłowjeka 3 a řa 35 lėtneho 5 lėt njeđzelow. řa 70lėtneho po tajřim njeđzele 10 lėt wuczinja.

řak pař řmy tute wořebite hnadne czařy nařoželi? řak daloko je kōždy wot nař w řwojimi řiwjenju pschisřchoł?

řuta myřli mōže nař ř poniřnořczi pohnuć.

řak wjele njeđzelow budže řwōj hłōř posbėhnyć na tamnym dnju a nař wobřkorřowacž, řo njeřmy dzei, řohu a jeho řkuzbjie pořwjećzeny, ředmy džel našcheho řiwjenja řwėrnisřo a lėpje ř řbožu našcheje a našchich bliřřchich njeřmjertneje duřche nařoželi — haj řo řmy řōn wotřwjećzowali a ř tym — wjeđžo abo nje wjeđžo — na naškej duřki řřkodowali! — řeho dla wořebje neřko pschi řpocžatku noweho lėta řebi na to pomyřřlmy, řřto cže nam kōžda njeđzela być, řo njebychmy jenož te njeđzele pschebyli, ale je prawje řwjećzili, — řo bychmy, kaź 3. řařnja pschitaže, řwjaty dzei řwjećzili.

4. řo řemřchach pschisřidže ř duchownemu bur a pschepoda jemu dwanacze řriwnow a prořeře jeho, řo by te pjenjeř pschichodne njeđzele řak nařožowal, řo by kōždu njeđzeli psches nje řkōncžna pruha do řhudeje řwōjby padnyła. řōn bur praji, řo to ř džařow řa řohnowanje dženřnisřeho řėdowanja da. řuchowny řo podžařowa. řokelž pař to tola řaře řkōncžne pruhi njebėchu, kaź njebieře, řotrež nje wotebjerajo lėto wot lėta řo na řemju wuliwaja, dyrbjeře řo wōn daricžela woprařhecž, řak hłuboko řme kōždu njeđzeli do polkada jemu dowėřennych řkōncžnych pruhow pschimnyć. řařch buril řhėřje wotmolwi: „50 nowych pjenjeřkow kōždu njeđzeli!“ řonaj řo dželisřtaj a duchowny mejeře 24 njeđzelow řa řobu to wjeřele, řo mōžeře řwėřřym řkōncžnym pruham do řhudoby řo řwėćzicž dacž. řōn husto ř řia řwjeřelennyh řhudnych řklyřeře: „řapřacž řōh“ a mōžeře řam pořařowacž na to řłowo 84. psalma: „řōh řōn řnjeř je řkōncžno a řřřit.“ řōn řo wjeřele ř tymi řobu wjeřeleře, řotřiž jemu džařujo řuku řkōncžachu.

ř neřko řo prasham: „řřto budže w nowym lėcže řaře pruhi rořdželeć?“ řřtož řo řmili nad řhudymi a ř tym řo řwėřkej pruy řwėćzicž dawa do cžemnořcže, řōn řmeje řam řa řo řwėřku pruhu řa řwoje řiwjenje. řjeřabudžmy pař tež: řjenjeř řame nje wuczinja, hdyž pōdla jako najlėpřcha řkōncžna pruha wutroba a lubořcžime řłowo njeřteje. — ř hdyž tež kōždy řelko nima, řo mōhř pjenjeř dawacž, řłowo lubořcže a řrořřta mōže a dyrbi wudželeć — a wōn řmeje wot teho řam wulke řohnowanje.

5. řbožowny. „ř, wy řcže tola řbožowny!“ praji junu neřto ř staremu řothřřildej, najwjeřřchemu pjenjeřnikėj w řuropje. — „řbožowny?“ řōn řnapřhecžimi, „řbožowny, hdyž dyrbju kōždu nōž ř piřtolemi pod hłowakom ležecž? řė, řbožowny ja njeřřym.“

ř jako neřaři řnaty amerikanřkeho pjenjeřnika řřtora řbožowneho mjenowalře, řōn praji: „řch, ja dyrbju to wřřitko wopuřcžicž, hdyž wumru. řa nje mōžu pjenjeř dacž, řo njeby řhorořcž na mnje pschisřřla a řo nje řrebał wumřecž.“

řeře pař řhudy, jendželřki wojař, řotremuž řelachu řlemens. řōn bėře cžichi řohu pōdřaty cžłowjeł. řemu bu w řitwje lėwa řuka ř kulku wottorřnjena. řeho towarřchojo cžychu jeho prjecž njeřcž, wōn pař praji: „řė, ja mam hiřcze jenu řuku, řiž mōže řeřak džeřecž.“ řōřřy po tym jemu kulka tež prawu řuku wottorže. řeho pschecželjo jeho wobžarujo wokoło njeho řtejachu. řōn bėře řhudy a bėře w njeřchecželřřim řraju, a jeho pschecželjo dyrbjachu jeho bōřřy wopuřcžicž, dokelž dyrbjachu dale cžahnyć.

řadyn nan, ani macž, ani bratr, ani řotra nje mōžachu pola njeho być a teho wbořeho hujbeneho řrořřowacž. řōn pař horje hładaře ř temu, řiž je prajił: „řařha wutroba řo njeřtrōž ani njeboj řo. řłaj, ja řym pola wař wřřitke dny.“ ř jako řo jeho pschecžel woprařcha: „řak dha tebi je, luby řlemenřo?“ wōn wocži wocžini a wonej řo wjeřelej řwėćzeřeřteje a wōn praji: „ř ja řym řak řbožowny, řaź jenož być mōžu, doniž do njebieř nje-pschisřdu.“

6. řbožowny nan piře řwojemu najmōdřřchemu řynej: „řa tebe napominam, řo by pschi řwojimi wotmyřlenju řrucže řawořak, řo wřřitko, řřtož mařch cžinić, řak derje cžiniřch, kaź mōžeřch. řa hiřcze řak řary njebėch kaź ty, hdyž dyrbjach řo hižo řam řa řo řtaracž, a ja řym řtajnje tole wotmyřlenje we wocžomaj wobřhowal.“

řjejebař řenje niřoho a nje wobřhadžuj řenje ř ludžimi, řotrychž mařch pod řobu, na řurowe wařchnje. řadžeř řo pschecžimo druřim, kaź by řebi wot niř řam řadał, a njebudž tež hinařki, runjež woni řak njećzinja, kaź mōžeřch řebi wot niř řadacž. řėpje je, řo woni pschecžimo tebi řhřeřcha, hacž by řo ty psche-hřeřřik.

řa ř twojimi řniam nowy řestament pschipořožu, dokelž je to najlėpřcha řniřa, řotruž je řwėř hdy řnał a hdy řnacž budže a dokelž tebe najlėpje rořwucžuje, řak mařch řivy być. řdyž twoji bratřja jedyn po druřim wot domu prjecž džeču, řym jim wřřitřim řaře napominaze řłowo řobu dał, řařež neřko tebi piřchu a řym jich wřřitřich pořřyl, řo bychu řo psches řutu řniřu wōdžicž dali nje hładajo na cžłowřte mudrowanja. řy řo dopomniřch, řo pola nař domach řane řwonřowne prořđne cžinjenje wařchnje njebė. řwutroba dyrbi řama řacžucž, řajta hłuboka wėrnōřcž w naškej řřeřcžijansřkej wėřje leži; pschetoz wona je wot řřřřtuřa řameho a tebi budže nje mōžno, řo wot praweho pućza řabludžicž, hdyž tu prawu wėru ř poniřnořcžu řapřchimnyřch. — řiřcze jene řłowo: řžim bōle řebi cžłowjeł řwoju wėru waři, cžim mjenje wōn wo nej powjeda. řjepuřcž tež řenje dobre wařchnje, řo řo rano a wjećzor w cžichim řam řa řo pomodliřch. řa řam řo teho řenje wotajil njeřřym a řym ř teho wulki řrořř czeřpał. řa řo nadžijam, řo budžeřch ty husto w řwojimi pořđřisřim řiwjenju prajić mōž, řo řy na twoje řbože řmyřleneho nana meł. řy řwoju lubořcž ř njemu lėpje pořařacž a jeho bōle řwjeřelicž nje mōžeřch, hacž psches to, řo řwoju pschisřklyřnořcž cžiniřch.“ řak piře řōn nan. řa řebi myřlu, řo tute řłowa neřotremu naney praji, řak dyrbi je řwojimi džećzimi řecžecž a je napominacž.

(řotracžowanje.)

řořhľad w našřim czařu.

řřchi řbožopřhecžu ř nowemu lėtu je řhėžor generalam řjewił, řo ma wōn powjeřřczenje wōjřta řa jara nuřne a řo řo nadžije, řo budže řo tole pschewėdčzenje bōřřy wot wřřech wōćcžinzow řdželicž. řola je, po tym řo řu řo tež řastupjeřjo řatholřřteje řtrony pschecžimo řakonjeř wuprajili, mało nadžije, řo řhėžorřtrowny řejm do teho řwoli.

ř řarbricłensřich podkoptach je wulki řrajř wudyril. 23,000 dželaczeřjow je dželacž pschetało a řahadžeja je řbėžřařřim řcžuwanjom.

řa polėpřczenje řchulřich naleřnořcžow cže pruiře řnjejeřřtowo wulki pjenjeř řwolicž; mjenujřy řa řchulřke řwary na jene dobo 6 milionow řriwnow a lėtnje 1 mil. řriwnow, řa powjeřřczenje wuczeřřteje mřdy lėtnje 3 mil. řriwnow. řo by woprawdže wulke řohnowanje řa řhude wořady było, řotrež maja czeřžo na řchulřřich dawřach nořhycž.

ř řrejeje. řako wopor pićza je tu řowarřři řrdmann řorla řlein ř řroebena řwoje řiwjenje řhubil. řōn bė, puřcženy ř dželaczeřřteje řolonije řwunřowje 31. řodownika, řwoju řa-řkuzbu we wřřelakich řorcžmach řrejebjansřteje wořady, w řitowje a w řłowej řřy, pschepicž řapocžal. ř řłowej řřy bėchu jeho hižo prawje piareho ř řeinrichež řorcžmy do řymneje nořy wopōřali, a je wōn najřteje ležo wōřak a řmjeřnuł. řemřeře řo namařachu jeho nowolėtne ranje. řrōžy wořadneje diałoniřy řo dře poradži, jeho řak daloko wōřiwicž, řo dychaře, tola praji lėřar, řo řteje wōbej nořy řmjeřnjenej a řo czeřže řřhorjenje řkuzow řo řapocžnje. řo řojeřnje nje mōžachu jeho wjařy dowjeřcž. řano 1/2 hōdž. czehnjeře wotřal. řaře je to tola řakořne lōřřtowo, řajtu wařnu mjeřu, kaź řtupjenje je řtareho do noweho lėta,

w hrosnym piczu pschecroczic. Rajka je to tola sa wbohu maczej njesbozowneho boloscj byla!

+ Snjeze, wostaj jon hishcze to leto.

Bo nemskim.

Besche nowe leto. Ludzo wote mische dzechu. Duchowny besche wo njeplodnym figowym shtomje predowal (Luf. 13, 1—9). Ton sboznif powjeda to pschirunanje: Snjes winizy pschindze a pyta plodny wot shtoma; ale dokelz zanyh njenamaka, pschitasa won, so by so shtom porubal. Winizar pak proshy: „Snjeze, wostaj jon hishcze to leto, hacz jon woblopam a pohnoju.”

Zyrkej besche kaz pschezo nowe leto bohacze wopytana byla, bechu tu tez tajzy pobyli, kotsiz hewal sa zyle leto kemshi njezhodza. Duchowny besche moznje predowal wo tym rjanym pschirunanju, ale tola be doscz tajlich wutrobom, pola kotrychz bechu napominaze slowa nimo czahnyke, kaz wetjit nimo wuschow duje.

Dwaj muzej beschtaj hromadze na jenej lawzy bedzaloj; wonaj tez hromadze wote mische do wshy dele stupashtaj. Ton stary besche s kowarnje, njemozesche pak wjazy sam to czezke dzeto dokonjecz, won swojemu shney s czasami kusf popomha, shtoz mozeshche. Ton drugi, mlody czlowjek, hishcze dolho wo wshy njebe. Won bydlesche s napschecza kowarnje a besche schewz.

Stary pomalu stupasche na swoj kij so sepjerajo. Won stonasche a febi shly s woczom tresesche. Mlody, rjenje swoblefany schewz se spodzivanjom na njeho hladasche a so jeho woprasha:

„Se was to predowanje tak jara hnuo?”

Stary kwasche, a hdyz hrosno dzeshchtaj, won mlodeho pscheproshy, so by jeho juntrocz na wjeczor, hdyz je swjatosz czinit, wopytacz pschishcol — so chze jemu potom powjedacz, czeho dla je jeho predowanje s shlysam hnuo.

A tak so sta — na wjeczor pschindze schewz. Stary bedzesche w swojej komorzy sam, — biblija woczinjena psched nim lezesche. Won sapocza powjedacz:

„Sako mejachmy loni nowe leto, ja tam we kozu lezach a bech na tu nowu khoroscj czezko shtorit, kotraz tehdom wokolo khodzeshche. Mlodzi tu khoroscj lohko pschetrachu — ale mje wona khetro pschewsa. Ja mejach tajku hezu, so myhle shubich. Tehdy su mi moje hrechj kaz hory na swedomnje padnyke — a moj najwjetshi hrech besche palenzpicze. Sshydomdzepacz let bech stary a hishcze pschezo wotroczt hrechja. W mlodsich letach drje besche hishcze horje bylo — ale ja so tola pschezo hishcze njebech wostajit, hacz runje bech stary. Mi besche jakostnje horzo, mi besche, kaz by mi do wuschow sabrimalo: „Netko je tebi postajene wumrjecz, potom pak to kudzenje!” Na to besche mi, kaz bych psched zeselnymi durjemi stejal, na kotrychz besche napishane „wecznozcj”. — Ja klapach wo durje, doniz mi porst njekrwawjesche, ale wone so njewoczimichu; nutskach pak be hlof shlyschecz: „Porubaj jon! Sshydomdzepacz let stary a zaneho ploda! Sshydomdzepacz let a pschezo hishcze palenzowu piczt, porubaj jon!” Duž besche mi, kaz by so wscha moja moz shubika a kaz bych mormy s semi padnyk; moje poslednje sdychowanje pak besche: „Smil so! Smil so!” Wschitko woczichny — ja niczo njemyshlach, niczo njeczujach. — Sako po khwili sašo s febi pschindzech, sašo hlof sašlyschach, kiz kaz sady wrotow wecznozcze saklincza: „Hishcze to leto! hishcze to leto!” Borsy po tym swojej woczj woczimich. Mojeho shynowa dzowcziczka pschi mojim kozu stejesche a so praschesche: „Dzedo, budze wam netko sašo lepje?”

Sa njemozach niczo wotmolwic, ale so jenož trochu wushmejo na lube dzeczjo pohladnyh. Duž mje majtasche a praji: „Dzedo, kajki seze wy netko sašo mlody a rjany, ja chzu to hicz tym druhim wupowjedacz!” A s tym wona wubezja.

Tehdy buch wumozeny wot mojeho hrechja a shym wodacze namakal. A netko je sašo nowe leto a ja shym pschezo hishcze živy — ja shym pschihotowany, njech moj tonz dzenša abo jutje pschindze, ja wem, so mozu sboznje wobsamfnycz psches mojeho lubeho sboznifa.

Ton mlody schewz besche s merom pschipošluchał, a jako staremu dobru noz praji, ton jemu hishcze to slowo sobu na pucz da: „Stari ludzo dyrbja, mlodzi moza wumrjecz!” Teho dla dyrbjeli wschizy sady wrotow wecznozcze shlyschecz ton hlof: „Hishcze to leto!”

Neshcho sa starych ludzi.

Gusto shlyshich starych ludzi storzicz: „Sa tola s niczemu wjazy na swecze wuzitny njesnym, s czemu tu hishcze shym? Ach so by mje tola Boh ton Snjes prjecz wsał!” A Bohuzel na denidzech tez mlodyh ludzi, kotsiz na podomne waschnje wo swojich starschich powjedaja, kaz by rjekl so su jim wobczeznoscz. Duž njech stari a mlodzi shlysha, shtoz swjate pišmo praji: „S czemu su tu stari ludzo, kotsiz niczo wjazy dzelacz njemozja?” — Psalm 92, 16: „So bychu woni shewili, so ton Snjes tak dobry je, moja stala, a njeje žana njeprawda w nim.” Psalm 71, 18: so ja twoje ramjo wupowjedam dzeczidzeczom a twoju moz wschitkim, kotsiz hishcze pschincz budza.”

Rajke rjane powokanje maja to stari ludzo. Boh jim na posledku šabat wobradzi, na kotrymz moza jako predarjo wustupowacz a swedczecz wo Božich wozdenjach a stutkach. A to woni hishcze wjele reczecz njetrjebaja — to swedczenje so hjo stawa psches jich cziche pobbate žiwjenje, psches jich modlenje, psches jich merne žiwjenje. S tym woni preduja pscheczimo wschitkemu mlodoštnemu, pscheshwatanemu a njemernemu waschnju. A hdyz tez shynojo a dzowki wuschy nimaja sa tajke predowanje starych, maja to tola jich dzeczj — czi maki. Šim je tajka stara wonka abo dzed wopravdzity poklad, kotryz jich dzeczjoze žiwjenje pschwjeczuje. Czi stari tu podarmo njesku.

Njeswar, ale prosh!

San Bugenhagen, Lutherowy pscheczal a towaršč, by prajit: „Sdy bychu poddani tak swolnivi byli sa swoju wyschnoscj proshy, kaz na nju šwarjecz, by weczje w kraju lepje bylo.” To slowo je kaz sa našch czas reczane. Wschudjom so huntorja a šwarja, ale tak malo sa wyschnoscj prosha! Tez tajzy, kotsiz chzedza prawi kshesczijenjo bycz, su jara šwzy. Šak poredko do modlitwy w komorzy wyschnoscj sobu wobsamfnu a hdyz duchowny njedzelu w zyrkwinskej modlitwje wo wyschnosczi powjeda, tak malo wutrobom modli so sobu. A tola je swjatemu japoschtofej swjata shutnoscz, hdyz won swojemu Timotheej psche: (1 Tim. 2, 1—4) „Teho dla ja napominam, so by pschede wschemi wezami so stala prostwa, modlitwa, dobroproshenje a dzakowanje sa wschitkich czlowjekow, sa kralow a sa wschich wjetchow, so bychmy pokojne a cziche žiwjenje wjescz mohli we wschej bohobošnosczj a pozczjwošczi. Wschetož to je dobre a spodobne psched Bohom, našchim sboznikom, kiz chze, so by wschitkim ludzom pomhane bylo, a so bychu s posnaczu teje prawdy pschishli.”

Šendzelski predar, kotryz besche swuczeny, kruzischo reczecz, je juntrocz jenemu se swojich poskucharjom khetro doprajit. Šamny, woshebny knjes mejesche hlupe namuczenje, so tu njeby zenje byt, hdy by so kemshenje sapocžalo a hdy by predar sa wyschnoscj atd. proshy, won by hatte tak pschishcol, so by runje hishcze predowanje shlyschecz mohł. Šas ton samy muž s temu predarjej pschindze, kotrehoz jara czeszesche a jemu na šastojnika wyschnoscze škorzesche, kotryz besche jemu netajku schimdu czinit. Predar da jemu wupowjedacz, shtoz mejesche na wutrobje. Sdyž besche dopowjedal, jemu hluboko do woczow hladajo praji: „Šaj, czeho dla njepschindzeczje wy w prawym czasu kemshi, so byshcze sobu proshy, so chzyt Boh wschitkim wyschnoscžam hnadu špozczicz, so bychu pravo a prawdoscz phtali njehladajo na parščonu?”

Šaj — czeho dla njeproshymy? Prostwa praweho wjele samoze, hdyz je špravna (Šak. 5, 16). Njednyrbjalo to tez wo prostwje sa wyschnoscj placzicz?

„Pomhaj Boh” je wot netka niz jenož pola knjesow duchownych, ale tez we wschich pschedawarňjach „Šerb. Nowin” na wšach a w Budyšchinje dostacz. Na shtworez leta placzi won 40 up., jenotliwe czizla so po 4 up. pschedawaju.